

A MÁSODIK ÉVFOLYAM ELÉ

A felelős szerkesztő rendszerint akkor ír nyílt levelet, amikor a lappal kapcsolatban kellemes, vagy kellemetlen dolgot kell elmondania az olvasóknak.

Folyóiratunk első számában, amely 1971. szeptemberében jelent meg, ezen a helyen szerkesztőségi cikkben vázoltuk nagy vonalakban az ÜZENET programját, esztétikai mércéit és célkitűzéseit. Ünnepi pillanat volt az első szám megjelenése, emiatt szándékosan nem bocsátkoztunk részletkérdésekbe, meg aztán induláskor nem is illett rossz sejtéseknek hangot adni — bár tudtuk, nem lesz könnyű megvalósítani a vállalt feladatokat, hiszen a hiányosságok, amelyeket ki kell küszöbölnünk, többnyire majd csak ezután, munka közben jelentkeznek. Mert örök igazság: csak az tévedhet, aki dolgozik.

A szerkesztőség a rendelkezésére álló eszközökből, a megadott vagy meg nem adott munkafeltételek között, képességeihez mérten igyekezett megvalósítani célkitűzéseit. Az ÜZENET-et nagyon is sokféleképpen fogadták. Szemtanúi voltunk a túlzott lelkesedésnek, a józan, higgadt hozzáállásnak, a biztató, a jóindulatú bírálatnak, a várakozó és számító magatartásnak, a vállvonogató lekicsinylésnek, a rossz szándékú kritizálásnak.

Ezért most, amikor mögöttünk van az első évfolyam, amikor négy számunkban nyolcvan író, költő, tudós, kritikus, publicista, képzőművész és közéleti személy jelentkezett új alkotásával, amikor ezzel a számmal belépünk a második évfolyamba, úgy érezzük, hogy ugyanezen a helyen el kell mondanunk néhány, kívülről talán nagyon is hétköznapi látszó, de az ÜZENET jövőjét illetőleg igen jelentős dolgot.

A második évfolyam kezdetén ugyancsak azokhoz fordulunk, akik hisznek a leírt szó erejében és fanyalgás helyett a cselekvés szándékával fordulnak a hívó hang felé. Meggyőződöttünk róla, hogy — tekintet nélkül az esztétikai szempontokra és irodalmi irányzatokra — a köztünk és távolabb élő alkotók termékenységével, valamint az olvasótábor érdeklődésével olyan igény ért be, amely igazolja az ÜZENET létjogosultságát. Ezért a lap — noha községi pénzen jelenik meg — az elkövetkező időben is igyekszik olyan irodalmi, művészeti, kritikai és társadalomtudományi folyóirat lenni, amely szellemi törekvéseiben nem szűkíti le munkálkodását kizárólagos esztétikai szempontokra, nem szegődik kizárólagosan egy irodalmi irányzat vagy elmélet szolgálatába, hanem szélesen kitarja kapuit minden alkotó művész, tudós, közíró előtt, aki érdeklődéssel kíséri szellemi életünk sajátos hangú, szabadabb társulási formákat kereső törekvéseit.

Az olvasó színvonalas írást kér, a kiadónak és a lapot pénzelő testületnek megvannak a maga művelődési politikai követelményei, az alkotók viszont megjelenési helyre tartanak igényt. A szerkesztőségnek tehát egyidejűleg kell szolgálnia az olvasót, az alkotót és a kiadót. S bár ez így van rendjén, munkájában emiatt gyakran előfordul, hogy merőben ellentétes követelményeknek kell eleget tennie. Ezeket a követelményeket és igényeket nem könnyű kielégíteni. Különösen akkor nem, ha tudjuk, hogy a szerkesztőségen belül szinte minden szám összeállításakor kiéleződnek a különböző esztétikai szempontokból eredő ellentétek. Igaz, hogy a dialektikus szerkesztés megköveteli és igazolja ezeket az ellentéteket. A maga módján egységessé és egyetemessé teszi a szerkesztőség munkáját és ezáltal

elejét veszi annak a lehetőségnek, hogy a folyóirat kizárólag egy kisebb vagy nagyobb csoport öncélú törekvéseinek eszközévé váljon. Ilyen szerkesztés által, ilyen munka eredményeként kerül havonta a folyóirat az olvasó asztalára és a közösség művelődési politikát folytató hozzáállással, vagy rossz szándékkal, aláaknázással és elmarasztalással bírálja a kritikus. De vajon kit érdekel az, hogy milyen munkával, milyen áldozatok árán, mennyi pénzből és milyen körülmények között születik meg egy-egy szám?

Való igaz, hogy az indulás sem volt könnyű. Amellett, hogy hosszú és igen csúnya viták előzték meg a folyóirat megszületését, amikor már úgy látszott, hogy összeáll egy komoly és munkabíró szerkesztőség, azok a fiatalok és képviselők, akik a vitákban a lehangosabbak voltak, részben a szerkesztőség összetétele, részben a folyóirat esztétikai koncepciója miatt, részben pedig azért, mert nem voltak hajlandók egy asztalhoz ülni az idősebb nemzedékeket képviselő szerkesztő bizottsági tagokkal, lemondták tagságukat és elhagyták a szerkesztőséget. Ez minden bizonnyal komoly veszteséget jelentett a folyóirat számára és jelent még ma is.

Ezt követően maradtak a közép- és az idősebb nemzedék képviselői, akik közül mindezek után egységek csak azért vállalták a szerkesztői munkát, hogy végre megszülessen az annyira várt folyóirat — a mór megteszi kötelességét, s függetlenül attól, hogy jó vagy rossz munkát végez, a lap létrehozása után megy, átadja helyét azoknak, akik írói művoltuknál fogva hivatottak arra, hogy folyóiratot szerkesszenek (mert hát nálunk ilyen meggyőződés járja).

Csakhogy az újonnan előállt helyzet miatt a mór nem tudott ilyen egyszerű megoldást választani. Az induló folyóiratnak nemcsak a fiataloknak egy csoportja fordított hátat, hanem a humán és műszaki értelmiségnek éppen olyan emberei helyezkedtek a várakozás álláspontjára, akiknek kézírataira a szerkesztőség nagyon is számított, mivel miattuk is szükségesnek látta a folyóirat megindítását. Itt elsősorban azokra a közép- és főiskolai tanárookra és környezetünkben élő egyéb szakemberekre gondolunk, akiknek mindennapi szorgos kutató- és tudományos munkája többet gyümölcösöz egy egyetemi diplománál vagy doktori disszertációnál. De sajnos, ezeknek az embereknek a többsége megelégedett a puszta ígérettel. Ugyanezt tette néhány el nem kötelezett író és kritikus. Mi több, éppen azok, akik úgy vélekedtek az induló folyóiratról: megvárják, míg megjelenik néhány száma, látni akarják, megfelel-e a rangjuknak, s csak azután hajlandók kéziratot adni, éppen ezek kérik most számon az ÜZENET szerkesztőségétől, miért nem toborzott maga köré jeles alkotókat. Meggyőződésünk, rosszul tájékozódik az, aki az irodalmi berkeinkben fönnálló rendezett vagy rendezetlen viszonyokról az ilyenek tolla nyomán kénytelen eligazodni. Hiszen törekvéseikből világosan látszik: ahogyan nem tesznek jó szolgálatot az ÜZENET-nek, ugyanúgy nem tesznek jó szolgálatot a jugoszláviai magyar irodalmi életnek sem, s egyben megtevéstől hatnak értelmiségünk művelődési értékrendszerének alakulására.

Ezért, miattuk és mindannyiunk miatt, most kell elmondanunk: mély meggyőződésünk szerint az ÜZENET heterogén szerkesztősége, amely két újságíróból, egy íróból, egy költőből, egy közpömből, egy tanárból, egy régészből, egy nyomdászból és egy színészből állt össze, a folyóirat egy-egy számon belüli váltakozó színvonala ellenére, az adott körülmények között — táskából szerkesztve, helyiség, íróasztal, írógép és egyéb, feltétlenül szükséges kellek nélkül — a maximumot adta. Négy számot jelentetett meg bővített terjedelemmel, s mindegyik időre ott volt az olvasó asztalán. Ez munkával járt. Egy-egy számnak hat nyomdai íven kellett volna megjelennie, az olvasók mégis három nyolc- és egy hétives számot kaptak. Nyolc rovatában átlagban harminc szerző kapott helyet. A szerkesztők és a szerzők munkájukért és műveikért minimális, sokszor csupán

jelképes tiszteletdíjat kaptak. Az alkotók iránti ilyen viszony nem tart-
ható tovább. A kéziratot éppen úgy meg kell fizetni, mint más becsüle-
tesen és sikerrel elvégzett munkát. Az ÜZENET szerkesztősége megszorítá-
sok révén és lemondások árán adta az elmúlt évben az olvasóknak hu-
szonnégy ív helyett harmincegyen azt a változatos és gazdag tartalmat,
amelyre az ország határain túl is felfigyeltek.

Mindezt annál is inkább el kellett mondanunk, mert a második év-
folyam kezdetén (nem a szerkesztőség mulasztása miatt) sincsenek ren-
dezve azok a kérdések, amelyekről előzőleg már szó esett. Továbbra sincs
szerkesztőségünk, nincsenek alapeszközzeink, az alkotni tudó fiatalok egy
csoportja csakúgy elzárkózik a laptól, mint eddig, sok idősebb még mindig
a számító várakozás kényelmes hadállásából figyeli, mi is történik az ÜZE-
NET-tel, a helybeli legfiatalabbak pedig, akik majd csak ezután jönnek
(bár egyetlen kéziratot sem adtak még a folyóiratnak), mielőtt verssel,
novellával, könyvismertetéssel vagy egyéb alkotással megteremtették volna
a különben szükséges bírálat alapját, máris kritizálással koptatják tol-
lukat.

De nem ezek a megoldásra váró legnehezebb kérdések. Az ÜZENET-
tel kapcsolatos legnehezebb probléma az olvasókat érinti — sújtja! A szük-
séges anyagi eszközöknek még csak a fele sincs biztosítva. Gyakorlatilag
ez azt jelenti, hogy amennyiben a folyóirat meg akarja tartani mozgalmi
jellegét és havonta, minden elsején az olvasók asztalára akarjuk tenni, a
betéért hatíves, változatos és gazdag tartalmú ÜZENET helyett, egy vékony,
három-négy íves, folyóíratra hasonlító füzetecske lesz az, amit az olvasó-
nak adni tudunk.

Az előállt helyzettel kapcsolatban elsősorban ehhez kérjük olvasóink
megértését. Részben emiatt íródtak ezek a sorok. Ismerjék meg az olvasók
is azokat a problémákat, amelyekkel meg kell birkóznia egy induló folyó-
irat szerkesztőségének. Hiszen ilyen körülmények között számunkra nem
marad más hátra, mint hogy a kultúráért folytatott küzdelmünkben első-
sorban az olvasókra támaszkodjunk és megkérjük őket: megértéssel segít-
sék munkánkat. E mellett arra kérünk mindenkit, akinek a művelődési
politikában szava van, tegyen valamit az olyan megkövesedett és megho-
nosodott rossz gyakorlat, viszonyulás és magatartás ellen, amely a kul-
túra értékeit — legyen az irodalom, művészet, színház vagy tudomány —
mankókra kényszeríti.

Amint látják, az ÜZENET (bár még csak egy gyermekklábon járó
folyóirat) második évfolyamának első száma már mankókra van kényszeri-
tve. Anyagi nehézségek miatt csak négy íven tudtuk megjeleníteni.
Ennek ellenére kérjük olvasóinkat, fogadják továbbra is olyan szeretettel,
mint az eddigi számokat. A szerkesztőség viszont megígéri: lehetőségeihez
mérten mindent megtesz annak érdekében, hogy az ÜZENET továbbra is
minden hónap elsején oda kerüljön az olvasó asztalára. Mivel pedig a lap
azzal a céllal indult, hogy mindenki folyóírata legyen, ettől az elvtől a
következő évben sem állunk el, ezentúl is úgy dolgozunk, hogy senki ne
maradjon ki belőle, aki törekvéseit támogatni igyekszik.